

שתחתיה⁽⁴⁰⁾.

הרי שאין שומר על גבי שומר⁽⁴¹⁾. ומאי קמיבעיא לרב אושעיא?

ומתצינן: **רב אושעיא** — **שומר של אוכל**, שהיה בו בתחילה יחד עם האוכל שיעור כביצה, **שחלקו לשנים**, **קמיבעיא ליה** האם יצטרפו עתה שני חלקי השומר הנפרדים עם שני חלקי האוכל.

וצדדי האיבעיא הם:

האם **כיון דהאי** — השומר על החלק האחד **לא מגין אהאי** על החלק השני. **והאי** — השומר על החלק השני **לא מגין אהאי** על החלק הראשון, — **לא מצטרפת** לאוכל, לפי שהשומר אינו מצטרף אלא עם האוכל שהוא מגין עליו, ולא עם האוכל השני [המוגן על ידי השומר השני]. והרי בכל חלק עם השומר שלו בלבד יש רק חצי כביצה,

או דלמא, **כיון דהאי** שומר **מגין** על האוכל **אדידיה**, **והאי** שומר **מגין** **אדידיה** —

41. ניתן לבאר את הדין ש"אין שומר על גבי שומר" בכמה אופנים:

א. השומר החיצון אינו שומר את הפרי באופן ישיר, אלא באופן עקיף, שהוא שומר את השומר, ודין שומר התחדש רק בשומר הישיר של הפרי.

ב. בדין שומר יש תנאי, שרק השומר הסמוך לאוכל מצטרף, אך השומר החיצון שאינו סמוך לאוכל, שהרי יש הפסק בינו לאוכל על ידי השומר הפנימי, אינו מצטרף. וכן נקט התוספות **יום טוב** במסכת עוקצין פ"ב מ"א.

ג. דין שומר הוא חידוש התורה, שאף דבר שאינו ראוי לאכילה מצטרף, ומצינו חידוש זה בשומר אחד בלבד, ולא על שני שומרים, וקבעו חכמים מסברא שהשומר הפנימי הוא המצטרף, ולא השומר החיצון.

ד. כאשר יש שני שומרים, כל אחד מהם לחד מועיל לשומר את הפרי, ואין צריך הפרי לשניהם, ולכן רק אחד מהם מצטרף, וקבעו חכמים מסברא שהשומר הפנימי הוא השומר העיקרי, ולכן רק הוא מצטרף. ולפי צד זה, אם הפרי צריך את שני השומרים, וכאשר ניטל אחד מהם יופסד הפרי, הרי באמת שניהם מצטרפים. וראה בספר "חברותא" על מסכת עוקצין שם הערה 26.

בין נסדקה לנקבה, שאם היא נקבה ונחסר ממנה מעט, אינה מועילה לשומר. אך באופן שרק נסדקה, ונשארה בשלמותה, הרי היא מועילה לשומר. אך החזון איש [עוקצין ב י] חילק בין קליפת הבצל, שהיא רכה, ומשנקבה סופה ליפול לגמרי, לשאר הקליפות, שהם קשות, והם מועילות לשומר את הפרי גם כאשר הם ניקבו. [באופן שהקליפה האמצעית נקובה והקליפה החיצונה שלמה, יש לעיין מה דין האמצעית ומה דין החיצונה, וראה בספר "חברותא" על מסכת עוקצין פ"ב מ"ד הערה 27].

40. הרמב"ם בפירושו המשנה והרע"ב על המשנה שם כתבו, שהקליפה החיצונה היא הקליפה הדקה שנופלת בעת שממשמים בבצל, וכתב התפארת ישראל, שלפי זה הקליפה החיצונה אינה משמשת אף ליד, שהרי אינה ראויה לאחיזת הבצל, וכן דייק המשנה אחרונה מלשון המשנה "טהורה", שהיא טהורה אף מדין יד. [ומכל מקום אם היה שומר על גבי שומר, היתה הקליפה החיצונה מטמאת מדין שומר, שאמנם ליד אינה ראויה. אך בעוד שהיא קיימת היא שומרת על הבצל, אלא שאין שומר על גבי שומר].